

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

31 жовтня 2011 року

Випуск 1

У цьому випуску:

Розпочато дослідження стану міжетнічної толерантності в молодіжному середовищі Криму
Стор. 1

Український Кодекс толерантності (нормативно-правові документи, що встановлюють та регулюють права різних народів та національних груп України щодо користування рідними мовами)
Стор. 2

Діяльність громадських організацій Криму
Стор. 3

Словник міжетнічної толерантності
Стор. 4

Розпочато дослідження стану міжетнічної толерантності в молодіжному середовищі Криму

У жовтні 2011 р. громадською організацією «Євпаторійський центр регіонального розвитку» за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» розпочато діяльність в рамках проекту «Дослідження стану міжетнічної толерантності в молодіжному середовищі Криму», яка передбачає проведення саме здійснення дослідження та підготовку інформативного аналітичного документу («Зеленої книги») для акцентування уваги місцевих органів влади на аспектах цієї проблеми задля протидії проявам нетолерантного ставлення молоді до представників інших національностей, нетерпимості та ксенофобії; проведення широкої інформаційної кампанії шляхом оприлюднення, поширення та обговорення матеріалів проекту за допомогою нових комунікаційних засобів; активізації громадської та професійної дискусії щодо цієї теми із залученням якомога ширших верств суспільства.

Сучасний світ складається з великої кількості культур, які перебувають у певних стосунках. Це диктує необхідність взаємодіяти з представниками інших національностей, релігій, культур. Стрижневим мо-

ментом цієї взаємодії є толерантність, як універсальний принцип людської життєдіяльності. Тому особливо важливим постає питання навчання та дотримання норм толерантності в житті підрастаючого покоління, від якого залежить майбутнє. Проблема толерантності охоплює усі сфери суспільного життя: соціальну, релігійно-конфесійну, політичну, особистісну, міжетнічну. Питання міжетнічної толерантності актуалізується у зв'язку із загрозою мирному співіснуванню та необхідністю встановлення конструктивної взаємодії представників різних етнокультурних груп на міжнародному рівні та усередині національних спільнот.

Міжетнічна нетерпимість та злочини на її ґрунті тривалий час не були характерними для українського суспільства. Проте, протягом останніх років в Україні, зокрема в молодіжному середовищі, фіксується зростання рівня нетерпимості за етнічною та расовою приналежністю.

Загроза її поширення пов'язана з ксенофобією, екстремізмом та насильством. Зниження рівня толерантності під-

риває принципи демократії, призводить до порушення індивідуальних та колективних прав людини. Натомість високий рівень толерантності сприяє зміцненню політичного і соціального фундаменту демократичної державності, громадянського суспільства, національної єдності.

Для Криму, як багатонаціонального регіону з розмаїттям культур і релігій, питання терпимості, етичності, гуманістичного виховання стають чи не головним чинником стабільності. Отже, актуальною є активізація громадської ініціативи щодо попередження проявів насилля, формування толерантності в молодіжному середовищі і тому дослідження рівня толерантності саме цієї соціальної групи є особливо важливим.

(<http://ngocri-mea.wordpress.com>)

УКРАЇНСЬКИЙ КОДЕКС ТОЛЕРАНТНОСТІ

Конституція України (витяг)

Стаття 10.

Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року Справа N 1-6/99 (витяг)

1. Положення частини першої статті 10 Конституції України, за яким "державною мовою в Україні є українська мова", треба розуміти так, що українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом (частина п'ята статті 10 Конституції України).

Поряд з державною мовою при здійсненні повноважень місцевими органами виконавчої влади, органами Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування можуть використовуватися російська та інші мови націо-

нальних меншин у межах і порядку, що визначаються законами України.(...)

Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 року N 1771-ХІІ (витяг)

Стаття 3

Українська держава гарантує всім народам і національним групам право вільного користування рідними мовами в усіх сферах суспільного життя, включаючи освіту, виробництво, одержання і розповсюдження інформації. Верховна Рада України тлумачить статтю 3 Закону "Про мови в Українській РСР" таким чином, що в межах адміністративно-територіальних одиниць, де компактно проживає певна національність, може функціонувати її мова нарівні з державною мовою.

Українська держава забезпечує право своїм громадянам вільного користування російською мовою. В регіонах, де компактно проживає кілька національних груп, нарівні з державною українською мовою може функціонувати мова, прийнятна для всього населення даної місцевості.

Закон України "Про національні меншини в Україні" від 25 червня 1992 року N 2494-ХІІ (витяг)

Стаття 8.

У роботі державних органів, громадських об'єднань, а також підприємств, установ і організацій, розташованих у місцях, де більшість населення становить певна національна меншина, може використовуватися її мова поряд з державною українською мо-

вою.

Конституція АР Крим (витяг)

Стаття 4.

(...)

2. Конституція Автономної Республіки Крим, нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим публікуються державною мовою, а також російською і кримськотатарською мовами.(...)

Стаття 10.

1. В Автономній Республіці Крим поряд з державною мовою забезпечується функціонування і розвиток, використання і захист російської, кримськотатарської, а також мов інших національностей.

2. В Автономній Республіці Крим російська мова як мова більшості населення і прийнятна для міжнаціонального спілкування використовується в усіх сферах суспільного життя.

3. В Автономній Республіці Крим громадянам гарантується право виховання рідною мовою у дитячих дошкільних закладах, вивчення рідної мови, навчання рідною мовою у навчальних закладах державної, республіканської і комунальної форм власності або через національні культурні товариства або в порядку, який визначається законодавством України і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим у межах її компетенції. (Джерело: <http://portal.rada.gov.ua>)

Діяльність громадських організацій Криму.

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ КОНФЛІКТІВ І ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МИРУ В МУЛЬТИ- КУЛЬТУРНИХ СПІЛЬНОТАХ»

6-9 жовтня 2011 р. у м. Севастополі, в курортному комплексі «Аквармарин» (вул. Паркова, 11), відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Попередження насильницьких конфліктів і формування культури миру в мультикультурних спільнотах».

До участі у заході були запрошені представники громадських організацій, експерти, науковці та дослідники в області культурології, політології, психології, соціології, історії, у тому числі представники Офісу Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту АРК, Посольства Польщі в Україні і організацій, що протидіють расизму та ксенофобії. Всього в конференції взяли участь понад вісімдесят представників з двадцяти країн світу: Росії, Україні, Грузії, Білорусі, Молдови, Румунії, Туреччині, Нідерландів, Греції, Ізраїлю, Австралії, Азербайджану, Канади, Великобританії, Кенії, США, Філіппін, Японії, Чорногорії, Киргизстану, Республіки Казахстан.

Захід проводився громадською організацією Інформаційно-дослідницький центр «Інтеграція та розвиток» (АР Крим) у партнерстві з Міжнародною мережею організацій громадянського суспільства «Глобальне партнерство щодо запобігання збройних конфліктів», Міністерством освіти і науки, молоді та спорту АРК, Кримською філією Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Кримським відділенням Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського Національної академії наук України, КРУ «Етнографічний музей» та Інформаційно-методичним центром міжкультурної просвіти і толерантності.

На конференції обговорювалися такі теми, як:

- 1) Навчання культурі світу в поліетнічних спільнотах.
- 2) ЗМІ та комунікації: прояви нетерпимості, можливості формування культури миру та профілактики насильницьких конфліктів.
- 3) Методики формування толерантності і культури миру, діагностика їх ефективності. Роль шкільних програм і навчальних посіб-

ників у попередженні насильницьких конфліктів і формуванні толерантності у суспільстві.

4) Державне управління і громадянське суспільство у формуванні та реалізації політики ідентичностей та запобіганні конфліктів в мультикультурному суспільстві.

5) Міжкультурна комунікація та діалог культур в мультикультурному суспільстві. Дослідження та популяризація досвіду добросусідства в поліетнічних регіонах.

6) Профілактична робота щодо зниження рівня ксенофобії, расизму та антисемітизму в суспільстві.

Також був представлений досвід інноваційних освітніх проєктів, спрямованих на формування і розвиток соціальних компетентностей у дітей та дорослих, а також досвід взаємодії органів влади та управління з науковими установами та неурядовими організаціями у розвитку толерантності в мультикультурному суспільстві в рамках регіонального, національного та транскордонного співробітництва. (Джерело: <http://www.ciet.org.ua>)

В Криму розробляли мікстуру від ксенофобії!

Такий багатонаціональний регіон як Крим потребує мікстуру, яка б виліковувала всі ксенофобічні прояви. Свій рецепт запропонувала Ольга Груздєва, мешканка міста Судак, учасниця проєкту «Майстерня громадської активності».

Проєкт «Мікстура від ксенофобії» стартував ще у травні, коли діти змогли взяти участь у тематичному конкурсі малюнків.

Після літніх канікул у вересні проєкт було продовжено семінарами, на яких молодь мала змогу поспілкуватись на цікаві теми у сфері міжкультурних взаємовідносин.

Заключним етапом стала фотовиставка, яка заснувалася на базі Центральної міської бібліотеки ім. Рикова м. Судак, та буде ще довго закликати читачів задуматися над їхнім ставленням до інших культур.

Учасники проєкту отримали розуміння, що незалежно від національності та віри людей поєднує можливість отримати нову корисну інформацію й пізнати культури інших народів. Багато хто приєднався до існуючої ініціативи, яка займається соціальними проєктами та розвитком толерантного ставлення один до одного. (Джерело: <http://ngocrimea.org>)

Словник міжетнічної толерантності

Толерантність — це здатність сприймати без агресії думки, які відрізняються від власних, а також – особливості поведінки та способу життя інших. Терпимість до інших етносів, до чужого способу життя, поведінки, звичаїв, почуттів, ідей, вірувань. є умовою стабільності та єдності суспільств, особливо тих, які не є гомогенними ні у релігійному, ні в етнічному, ні в інших соціальних вимірах.

Антисемітизм — одна з форм національної та релігійної нетолерантності, що виражається у ворожому ставленні до **семітів** - групи народів, що населяють або населяли Північну та Східну Африку і частину Азії, до яких належать стародавні вавилоняни, асирійці, фінікійці та ін., а також сучасні народи: араби, євреї, асирійці, друзи; ідеологія та політика, спрямовані на обмеження або позбавлення семітів громадських та інших прав.

Двомовність — реальна соціально-мовна ситуація, сутність якої полягає у співіснуванні і взаємодії двох мов у межах одного мовного простору.

Геноцид – цілеспрямовані дії з метою знищення повністю або частково окремих груп населення чи цілих народів за національними, етнічними, расовими або релігійними мотивами.

Група етнічна — частина етносу, ядро якого знаходиться в іншому

соціальному організмі. Етнічні групи можуть знаходитись у компактному та дисперсному стані. У першому вони називаються етно-ареальними, у другому — етно-дисперсними групами. Етнічні групи, як правило, тісно пов'язані із системою соціально-економічних відносин основної етнічної спільності, але іноді вони мають й дещо відмінні соціально-економічні характеристики.

Держава поліетнічна — держава, на території якої водночас проживає кілька етносів. У вузькому, тобто спеціальному, розумінні цього терміну мова йде про державу, створену двома або більшою кількістю етносів за умов, коли ці етноси або рівноправні, або коли один з етносів має панівний стан у державі.

Дискримінація етнічна — утиски, що здійснює панівний етнос щодо непанівного етносу (або певної кількості таких етносів).

Екстремізм етнічний — прихильність до крайніх поглядів у питаннях етнічних відносин; у політиці — прагнення до вирішення етнічних проблем із застосуванням найрадикальніших методів, включаючи всі види насилля і терору.

Етнополітика - наука, яка вивчає взаємини між націями, етносами і державою, у складі якої вони перебувають. Етнополітика - це політичний

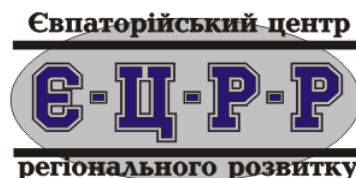
аспект етнічно-національних проблем, спосіб в який держава їх вирішує.

Етнос — це особливий вид спільності людей, яка утворилася історично й є особливою формою їхнього колективного існування. Ця спільнота формується й розвивається об'єктивним історичним шляхом, вона не залежить від волі окремих людей, які до неї входять, і здатна до стійкого багатовікового існування за рахунок самовідтворення. Основні якісні характеристики етносу - мова, специфічні елементи матеріальної та духовної культури (звичаї, обряди, норми поведінки), релігія, самосвідомість. Основними формами існування етносу, ідентифікованими на сьогоднішній день, є плем'я, народність, нація. Головною умовою виникнення етносу є спільна територія та мова. Однак історії відомі непоодинокі випадки, коли етноси утворюються із різномовних груп населення (наприклад, у країнах Америки). Етнічна самосвідомість виступає важливим атрибутом етносу; реальним виявом останньої є використання загальної самоназви (етноніму), наприклад, український, російський, німецький, французький етноси.

(Джерела: <http://etno.us.org.ua>, <http://etno.uaweb.org/>, <http://uk.wikipedia.org>)

За підтримки Міжнародного Фонду "Відродження"
м. Київ, вул. Артема, 46
тел. +38 (044) 461 97 09
Факс +38 (044) 486 76 29
E-mail: irf@irf.kiev.ua
<http://www.irf.ua/>

ГО «Севастопольський центр регіонального розвитку»
м. Севастополь, вул. Крупської, 36, к.11
тел./факс +38(06569) 2 90 60
E-mail: ecrr@ukr.net
<http://ngocrimea.wordpress.com>

Метою проекту «Дослідження стану міжетнічної толерантності в молодіжному середовищі Криму», що здійснюється громадською організацією «Севастопольський центр регіонального розвитку» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» є проведення дослідження та підготовка інформативного аналітичного документу («Зеленої книги») для акцентування уваги місцевих органів влади на аспектах цієї проблеми задля протидії проявам нетолерантного ставлення молоді до представників інших національностей, нетерпимості та ксенофобії.

Інформація, викладена у цьому бюлетені, є винятковою відповідальністю ГО ЄЦРР та не обов'язково відображає точку зору Міжнародного Фонду «Відродження»